

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Юридичний і факультет
кафедра теорії та історії держави і права

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ СРС
з дисципліни
«Методологія прикладних досліджень у сфері права»

Освітньо-професійна програма:	Правознавство
Галузь знань	08 Право
Спеціальність:	081 Право

Укладач: к.і.н., доцент
кафедри теорії та історії
держави і права
Череватюк В.Б.

Методичні рекомендації розглянуті та схвалені
на засіданні кафедри теорії та історії держави і права

Протокол № __10__ від «_31_» __10__2022__р.

Завідувач кафедри _____Макеєва О.М. _

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Навчальна дисципліна «**Методологія прикладних досліджень у сфері права**» є теоретичною та практичною основою сукупності знань та умінь про систему загальних принципів і підходів наукового пізнання, методи, технології прикладних досліджень, що пов'язані з науковою та практичною професійною діяльністю в сфері права. Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні знань про методологію наукових досліджень у сфері права, вміння впроваджувати одержані знання у науково-дослідницькій та професійній юридичній діяльності.

Самостійна робота студентів - це різноманітні види індивідуальної і колективної діяльності студентів, які здійснюються під керівництвом, але без безпосередньої участі викладача в спеціально відведене для цього аудиторне або позааудиторний час.

Це особлива форма навчання за завданнями викладача, виконання яких вимагає активної розумової діяльності.

Методологічну основу самостійної роботи студентів становить діяльнісного підходу, коли цілі навчання орієнтовані на формування умінь розв'язувати типові і нетипові завдання, т. Е. На реальні ситуації, де студентам треба проявити знання конкретної дисципліни.

Організація самостійної роботи студентів передбачає вирішення наступних завдань:

- Суттєва зміна аудиторного навчального роботи, що викликає усвідомлення необхідності самостійної роботи студентів;
- Розробка конкретних завдань студентам на самостійну роботу;
- Розробка видів і форм контролю самостійної роботи студентів і етапів їх використання.

Можна виділити кілька рівнів завдань на самостійну роботу студентів.

1. Передача на самостійне вивчення окремих тем навчальної програми по рекомендованому бібліографічному списку літератури та методичним розробкам кафедри.

2. Робота студентів з науковими публікаціями. Список статей складається викладачем виходячи із значущості тієї чи іншої публікації.

У результаті засвоєння навчального матеріалу студент повинен:

знати:

- сутність і призначення юридичної науки;
- методика підготовки і оформлення наукових робіт;
- зміст основних методів наукових досліджень та шляхи їх використання;

вміти:

- аналізувати сутнісні риси інформаційного забезпечення науково-дослідницької роботи;
- використовувати принципи вибору оптимальних методів, методик і технік при здійсненні наукових пошуків;
- аналізувати сутнісні риси інформаційного забезпечення науково-дослідницької роботи;
- використовувати понятійний апарат у сфері права.

Важливим напрямом вдосконалення теоретичної і практичної підготовки є виконання студентами в процесі навчально-наукової діяльності різних письмових наукових робіт та їх презентація.. Підготовка таких робіт: - сприяє поглибленню та закріпленню наявних теоретичних знань досліджуваних предметів, дисциплін, галузей юридичної науки; - розвиває практичні вміння студентів в проведенні досліджень, аналізі отриманих результатів та вироблення рекомендацій щодо вдосконалення того чи іншого виду юридичної діяльності.

МОДУЛЬ № 1 «МЕТОДОЛОГІЯ ПРИКЛАДНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У СФЕРІ ПРАВА»

Практичне заняття 1. Сучасна система наукових знань юриспруденції (СРС).

Завдання 1. Вчимося обирати актуальну тему наукового дослідження у сфері права.

Завдання 2. Проаналізуйте запропоновану статтю за схемою :Актуальність теми.Основні проблеми, які піднімаються у статті. Результати.Чи досягнута автором мета?

Копча В. Методологія дослідження правового явища: поняття, структура, інструментарій. DOI: 10.36695/2219-5521.1.2020.08

Питання для самостійної підготовки.

1. Назвіть види наукових публікацій.
2. Дайте характеристику науковій статті, як одному з основних видів публікацій.
3. Розробіть план публікацій у відповідності до етапів власного наукового дослідження.

Література.

1. Кельман М. С. Методологія сучасного правознавства: становлення та основні напрямки розвитку. Психологія і суспільство. 2015. № 4. С. 33-46.
2. Данильян О. Г., Дзьобань О.П. Організація та методологія наукових досліджень : навч. посіб. Харків : Право, 2017. 448 с.
3. Кунєв Ю. Методологія дослідження державно-правових явищ як актуальна проблема. Право України. 2009. № 11. С.118.
4. Гуроров О.І. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Харків: ХНАУ, 2017. 272 с.
5. Жаровська І. М. Щодо проблем методології теорії держави і права. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. 2015. № 827. С.138-141.
6. Сердюк І. А. Інтерпретація поняття «методологічний підхід» у сучасній правничій науці. Науковий вісник Дніпропетровського державного універси

Практичне заняття 2. Методи та методологічні підходи наукових досліджень(СРС).

Завдання 1. Покажіть на конкретному прикладі емпіричні методи наукового дослідження.

Завдання 2. Покажіть на конкретному прикладі метод спостереження й правовий експеримент.

Завдання 3. Покажіть на конкретному прикладі метод порівняння

Питання для самостійної підготовки.

1. Наведіть загальну схему наукового дослідження.
2. Наведіть основні структурні елементи дисертації.
3. Наведіть основні вимоги до загальної характеристики роботи у вступі дисертації.

Найпоширенішими з емпіричних методів є такі: спостереження; експеримент; опитування; тести; аналіз документів; вивчення продуктів діяльності; експертна оцінка.

Література.

1. Кельман М. С. Методологія сучасного правознавства: становлення та основні напрямки розвитку. Психологія і суспільство. 2015. № 4. С. 33-46.
2. Данильян О. Г., Дзьобань О.П. Організація та методологія наукових досліджень : навч. посіб. Харків : Право, 2017. 448 с.
3. Кунєв Ю. Методологія дослідження державно-правових явищ як актуальна проблема. Право України. 2009. № 11. С.118.
4. Гуроров О.І. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Харків: ХНАУ, 2017. 272 с.
5. Жаровська І. М. Щодо проблем методології теорії держави і права. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. 2015. № 827. С.138-141.
6. Сердюк І. А. Інтерпретація поняття «методологічний підхід» у сучасній правничій науці. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету.

Практичне заняття 3. .Методологічні підходи та логіка у наукових дослідженнях(СРС).

Завдання 1. Сформулюйте тему вашого дослідження, у якому будуть використані доктринальний та історико -правовий метод.

Завдання 2. Сформулюйте гіпотезу вашого наукового дослідження.

Питання для самостійної підготовки.

- 1 Якими публікаціями підтверджується наукова новизна результатів досліджень?
2. Які публікації засвідчують апробацію результатів наукового дослідження?
3. У чому різниця між методиками підготовки статті та підготовки доповіді на наукових конференціях?

Література

1. Кучук А.М. Аксіологічний підхід до дослідження правових явищ. Підприємництво, господарство і право. 2016. № 9. С. 116-120.
2. Дідич Т.О. Правоутворення в Україні: теоретико-правові та практичні аспекти: монографія. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 492 с.
3. Тарасов Н.Н. Метод и методологический поход (попытка проблемного анализа). Правоведение. 2001. № 1. С. 36-38.
4. Рабінович П.М. Наука філософії права: до характеристики предмета й методології. Проблеми філософії права. Т. 1. С. 24.
5. Гудима Д.А. Права людини: антрополого-методологічні засади дослідження: монографія. Львів: Край. 2009. 292 с.
10. Бобровник С.В. Компроміс і конфлікт: методологічні підходи до дослідження. Щорічник наукових праць Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ, 2009. Вип. 20. С. 110-117.

11. Тихомиров А.Д. Юридическая компаративистика: философские, теоретические и методологические проблемы: монографія. Київ: Знання, 2005. 334 с.
12. Гусарев С.Д., Тихомиров О.Д. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності): навч. посіб. 3-тє вид., перероб і доп. Київ: Знання, 2008. 495 с.
13. Боняк В.О. Органи охорони правопорядку України в сучасному вимірі: конституційноправовий аспект: монографія. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, Ліра, 2015. 372 с.
14. Кучук А.М. Основи теорії правового поліцентризму: монографія. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 312 с.
15. Кучук А.М. Феномен правового поліцентризму: загальнотеоретичний і методологічний аспекти: автореф. дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.01. Івано-Франківськ, 2017. 36 с.
16. Сердюк О.В. Підхід як структурний елемент методології правознавства. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ. 2007. № 1. С. 55-63.
17. Кельман М.С. Методологія сучасного правознавства: становлення та основні напрями розвитку: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.01. Львів, 2013. 449 с.

Практичне заняття 4 Методика організації прикладних наукових досліджень у сфері права(СРС).

Завдання 1. Сформулюйте наукову проблему в галузі повітряного права.

Завдання 2. Підготуйте виступ з презентацією обґрунтування теми наукового дослідження за наступною схемою:

Тема дослідження Чим вона вас зацікавила. Наукова проблема Мета дослідження завдання дослідження Об'єкт дослідження. Предмет дослідження Методи дослідження Практичне використання.

Питання для самостійної підготовки.

1. Наведіть зв'язок власних наукових досліджень з науковими програмами, планами, темами, грантами.
2. Що є метою огляду стану проблеми?
3. Яким вимогам повинні відповідати висновки до розділів теоретичної частини?
4. Як загальні висновки наукової праці пов'язані з завданнями наукового дослідження?

Література:

1. Гайдучок В. М. Теорія і технологія наукових досліджень: навч. посіб. // В. М. Гайдучок, Б. І. Затхей, М. К. Лінник. – Львів: Афіша, 2006. – 232 с.
2. Грищенко І. М. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / І.М. Грищенко, О.М. Григоренко, В.А. Борисейко. – К. : КНТЕУ, 2001. – 212 с.
3. Довідник офіційного опонента. Збірник нормативних документів та інформаційних матеріалів з питань експертизи дисертаційних досліджень / Упорядник Ю. І. Цеков; за редакцією Р. В. Бойка – 2-е вид., випр. і доповн. – К. : Редакція «Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України», видавництво «Толока», 2008. – 64 с.

4. Крушельницька О. В. *Методологія та організація наукових досліджень* : навч. посіб. / О. В. Крушельницька. – К. : Кондор, 2006. – 206 с.
5. *Курсові та дипломні роботи: навч. посіб.* / [Укл. С. М. Білокриницький, Я. І. Жупанський, Я. П. Скрипник та ін.] – Чернівці: Рута, 2003. – 80 с.
6. Стеченко Д. М. *Методологія наукових досліджень: підручник* / Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2007. – 317 с.
7. *Основи інформаційного права України: Навч. Посібник*, - К.; «Знання», 2008.

Практичне заняття 5 . Інформаційне забезпечення наукових досліджень(СРС).

Завдання 1. Які види інформаційного забезпечення використовується для підготовки правового юридичного дослідження і чому. Обґрунтуйте.

Завдання 2. Під час заняття користуючись запропонованими на лекції пошуковими системами скласти список літератури за темою вашого дослідження. Вказати якими системами ви користувались.

Питання для самостійної підготовки.

1. Що входить до інформаційного забезпечення науково дослідної роботи?
2. Що входить до первинної та вторинної інформації?
3. Які головні принципи збору інформаційного матеріалу?

Література

1. Горбатюк, С. Є. "Інформаційне забезпечення наукового дослідження: інституційно-правові аспекти." *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України* 4 (2014): 130-139.
2. Інформаційне забезпечення наукових досліджень. URL: <https://fmab.khadi.kharkov.ua/fileadmin/F-FUB/%D0%A3%D0%BF%D1%80%D>
3. Інформаційне забезпечення науково-дослідної діяльності. URL: <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/posibnuku/327/6.pdf>
4. Пілюшенко В.Л., Шкрабак І.В., Славенко Е.І. *Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення: Навчальний посібник*. Київ: Лібра, 2004. – С. 83-106.
5. Стеченко Д.М., Чмир О.С. *Методологія наукових досліджень: Підручник*: К.: Знання, 2005. – С. 63-76.
6. Макогон Ю.В., Пилипенко В.В. *Основи наукових досліджень в економіці: Навч. посібник*. Донецьк: Альфа-прес, 2007.-С. 38-66
7. Адамова І. З. Власова Т. Р., *Проблеми інформаційного забезпечення наукових досліджень*. URL: http://chtei-knteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2016/v3-4/NV-2016-v3-4_35.pdf

Практичне заняття 6. Правила оформлення результатів наукових досліджень (СРС).

Завдання 1. Продемонструвати на прикладі власного наукового дослідження форми висвітлення підсумків наукової роботи та відображення результатів НДР

Завдання 2. Які ви знаєте види усної передачі інформації про наукові результати.

університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». 36. Наук. Пр. – К.:НАУ, 2018. –№1(46). –С.182-190

Інноваційний розвиток правової науки

4.Череватюк В.Б., Сопілко І.М. Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». 36. Наук. Пр. К.:НАУ, 2020. №1(54). С.208- 214

Питання для самостійної підготовки.

1. За якими критеріями обирається тема наукового дослідження в сфері права?
2. Що означає проблемна ситуація в юридичній науці?
3. На основі яких даних можна сформулювати проблему?

Література:

1. Гавриленко І. М., Недюха М. П., Яковенко Ю. І. Соціальний розвиток: [навч. посіб.]. 2-ге вид., перероб. і доп. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2017. 580 с.
2. Грабченко А. І., Федорович В. О., Гаращенко Я. М. Методи наукових досліджень : [навч. посіб.]. Х. : НТУ «ХП», 2009. 142 с.
3. Демківський А. В., Безус П. І. Основи методології наукових досліджень: [навч. посібн.]. К. : Акад. муніцип. упр., 2012. 276 с.
4. Дороніна М. С. Технологія соціально-економічних наукових досліджень (схеми і приклади) : [навч. посіб.] / 3-тє вид., випр. і доп. Х. : ВД «ІНЖЕК», 2007. 120 с.
5. Єріна А. М. Методологія наукових досліджень. К. : Центр навч. л-ри, 2004. 212 с.
6. Жоль К. К. Методы научного познания и логика (для юристов) : [учеб. пособие]. К. : Атика, 2001. 288 с.
7. Керимов Д.А. Методология права. Предмет, функции, проблемы философии права. М.: Аванта+, 2001. 560 с.
8. Конверський А. Є. Основи методології та організації наукових досліджень : [навч. посіб.]. К. : Центр учбової літератури, 2010. 352 с. 9. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень: [навч. посіб.]. К. : Алерта, 2014. 622 с.
10. Креативність загальнотеоретичної юриспруденції: [моногр.] / Ю. М. Оборотов, В.В. Завальнюк, В.В. Дудченко та ін. / за ред. Ю. М. Оборотова. Одеса, Фенікс, 2015. 488 с.
11. Максимов С. И. Правовая реальность: Опыт философского осмысления. Харьков: Право, 2002. 318 с. 13. Мережка А. А. Введение в философию международного права. Гносеология международного права. К.: Юстиниан, 2002. 192 с.
- 12.Стояцька Г. КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ з дисципліни —МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/0930/7.1.pdf>

Практичне заняття 8. Етичні стандарти у прикладних юридичних дослідженнях (СРС).

Завдання 1. Усна презентація власного наукового дослідження, використовуючи заздалегідь підготовлену презентацію.

Завдання 2. Перевірте за запропонованими на лекції програмами на плагіат ваше наукове дослідження.

Питання для самостійної підготовки.

1. Дисертаційна робота як вид наукового твору.
2. До якого рівня методологічного аналізу відноситься сукупність методів і принципів дослідження, що застосовуються у певній галузі науки?
3. Які ви можете зробити висновки і зробити пропозиції щодо вдосконалення наукових досліджень.

Література

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т.В.Фінікова, А.Є.Артюхова. К.: Таксон, 2016. 234 с. URL: http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2016-09-07/chesnist_osnova_rozvitk_Univers.pdf
2. Етичний кодекс ученого України. URL: <https://www.znu.edu.ua/etychnyj-kodex-uchenogo-Ukrajiny.pdf>
3. Закон України «Про вищу освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII Документ 2145-VIII, чинний, поточна редакція. Редакція від 09.08.2019, підстава – 2745-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
4. Закон України «Про авторське право і суміжні права». Стаття 50 «Порушення авторського права і суміжних прав». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3792-12/page3>
4. Звіт про результати моніторингу прозорості антикорупційної політики закладів вищої освіти України «Індекс прозорості антикорупційної політики закладів вищої освіти (2017)». URL: http://europrojects.org.ua/home/projects/compliance/transparency_index/
5. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. Упорядники: В. Бахрушин, Є. Ніколаєв. 41 с.
6. Методичні рекомендації з підтримки принципів академічної доброчесності. https://new.meduniv.lviv.ua/uploads/repository/else/quality_dept/07.%D0%90%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C/03.%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96_%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97.pdf
7. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти Закон України від 18.12.2019 № 392-IX Документ 392-IX, набирає чинності, поточна редакція. Прийняття від 18.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-20>.
8. Рекомендації щодо забезпечення принципів академічної доброчесності. Підкомісія 303 «Академічна доброчесність» Науковометодичної комісії 15 з організаційно-методичного забезпечення вищої освіти. К.: Міністерство освіти і науки України, 2016. 24 с.

Практичне заняття 9. Міжнародна наукова співпраця (СРС).

Завдання 1. Охарактеризуйте основні напрями співробітництва в галузі науки: перспективи розвитку.

Завдання 2. Чим відзначається наукова співпраця в умовах війни. Як краще її реалізовувати.

Питання для самостійної підготовки.

1. Інституційна основа наукового співробітництва.
2. Основні напрями міжнародного наукового співробітництва.

3. Публікації у міжнародних наукометричних базах: перспективи чи проблеми для науковців.

Література

1. Шулікін Д. З країною зростає разом. З ювілейної сесії Загальних зборів НАН України. Світ. 2021. № 33-34 (1165–1166). С. 3.
2. Росс А. Індустрії майбутнього. Київ, Наш формат, 2017. 320 с.
3. Oleksyk T.K., Wolfsberger W.W., Weber A.M. et. al. Genome diversity in Ukraine. GigaScience. 2021. Vol. 10. Iss. 1. P. 1–14. <https://doi.org/10.1093/gigascience/giaa159>
4. Шевцова Г.З., Омеляненко В.А., Прокопенко О.В. Концептуальні питання цифровізації інноваційних мереж. Економіка промисловості. 2020. № 4 (92). С. 67–90. <http://doi.org/10.15407/econindustry2020.04.067>
5. Кіндзерський Ю.В. Інклюзивна індустріалізація для сталого розвитку: до засад теорії та політики формування.
6. Іщук С.О., Созанський Л.Й. Методологічні засади вибору потенційних сфер смартспеціалізації регіонів України. Економіка та право. 2020. № 2. С. 32–44. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2020.02.032>
7. Сторонянська І.З., Мельник М.І., Лещух І.В. Передумови і стратегічні пріоритети смарт-спеціалізації регіону. Економіка України. 2020. № 4. С. 39–55. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2020.04.039>
8. Розвиток інноваційної системи України в європейському науково-технологічному просторі. Наук. доповідь. За ред. І.Ю. Єгорова. НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Київ, 2018. 198 с.